

Kunnat ja maakunnat yhteisessä edunvalvontajärjestössä?

Kymenlaakson kuntapäivä 16.5.2017

Johanna Viita, maakunta-asioiden kehityspäällikkö

Valmistelu pohjautuu strategiamme lähtöajatukseseen yhtenäisestä kunta- ja maakuntakentästä, joka mahdollisimman saumatta palvelisi sille yhteisiä asukkaita ja yhteisöjä.

Missio

Teemme kuntien ja maakuntien kanssa kestäväää tulevaisuutta

Askeleen edellä

Visio

Yhteistyötä yli rajojen

Onnistuva Suomi tehdään lähellä

Uudistava kulttuuri

Edunvalvontaa

Kehittämistä

Asiantuntijapalveluja

Vuorovaikutus jäsenten ja sidosryhmien kanssa erittäin keskeisessä roolissa

- Näkemyksiä kartoitettu laajasti haastatteluin sekä Kuntaliiton eri verkostotapaamisten yhteydessä. Haastattelut ja muu vuorovaikutus jatkuu edelleen
- Toteuttajina selvityshenkilöt Andersson, Jern, Sandberg sekä Kuntaliiton johto ja asiantuntijat
- Tahot, joiden näkemyksiä kartoitettu:
 - » Kuntien edustajat
 - » Maakuntaliittojen edustajat
 - » Sairaanhoidopiirien edustajat
 - » ELY-keskusten edustajat
 - » Sote- ja maakuntauudistuksen muutosjohtajat
 - » kuntasektorin muiden kansallisten toimijoiden edustajat (Keva, Kuntarahoitus, Kuntien takauskeskus)
 - » Kelan edustajat
 - » VM:n edustajat
 - » Kaikkien eduskuntapuolueiden edustajat
 - » KT:n edustajat
 - » FCG:n edustajat

2017 Esiselvitysvaihe

2018 Valmistelu- ja päätöksentekovaihe

25.1. ohjausryhmän seminaari

7.2. muutostreffit

9.4. Kuntavaalit

31.5.-1.6. KL valtuusto

10/17 Perustetaan kuntien ja maakuntien väliaikaishallinnon yhteinen KM-neuvonantajaryhmä

9-11. KL kuntapäivät

9/17 Maakuntien väliaikaishallinnot aloittavat toimintansa

22.-23.11. KL valtuusto

28.1. Maakuntavaalit

2/18 KL valtuuskunta järjestäyty

3/18 Maakuntahallinnot aloittavat

5/18 KL valtuuskunta hyväksyy säännöt

6-11/18 Maakunnat päättävät jäsenyydestään

11/18 KL valtuuskunta mahd.2. käsittely

KM:sääntöjen, palvelujen ja orgasaation piirteiden epävirallinen kommentoittaminen KL:n sisällä, erityisesti kuntajohdon kanssa, väliaikaishallinnon kanssa, muutosjohtajien, soitejohtajien ja nyk. maakuntajohtajien kanssa.

Teemakohtaiset osaprojektit

- Asiakkaat ja palvelut
- Talous ja hallinto
- Henkilöstö ja osaaminen
- Johtaminen, prosessit ja rakenteet

VT = Välituotokset: jäsenyykset, selvitykset, kyselyt, analyysit jne.

Päätötookset

3/17 Kuntien ja maakuntien järjestöllinen tulevaisuus-selvitys

5/17 Esiselvitysvaiheen väliraportti

11/17 Esiselvitysvaiheen loppuraportti

1-3/18 Järjestön sääntöluonnos

5/18 Päivitetty selvitysraportti ja järjestön säännöt

11/18 Päivitetty selvitysraportti sääntöjen mahd. 2. käsittely

Yhteistä järjestöä selvitetään seuraavista näkökulmista

Kentän ja sidosryhmien näkemykset pähkinänkuoressa

- Yleinen näkemys kuntien ja maakuntien yhteisestä liitosta on varovaisen positiivinen – yhteinen liitto vaikuttaisi olevan ns. ”paras olemassa olevista vaihtoehdoista”.
- Sote- ja maakuntauudistuksen keskeneräisyys vaikuttaa voimakkaasti kantoihin.
- Perusviestinä, että Kuntaliiton nykyiset rakenteet ja toimintatavat eivät sellaisenaan vastaa muuttuvaan tilanteeseen, vaan yhteisen liiton tulisi rakentaa toimintaansa aidosti uudistuvalla pohjalta.
- Edunvalvonnassa eteen tulevat ristiriitatilanteet paljon esillä keskusteluissa: voiko yhteinen liitto niihin vastata? Toisaalta: onko viisaampaa ratkoa ristiriitoja yhteisten seinien sisällä vai erillisten organisaatioiden kautta? → Intressien yhteensovittamiseen tarvittaisiin toimivat mekanismit.
- Kehittämis- ja asiantuntijapalvelutoiminnassa synergiahyödyt nähdään ilmeisinä ja yhteinen liitto lähtökohtaisesti hyvin hyödyllisenä. Mutta näidenkin toimintojen suhteen on noussut paljon kehittämisenäkemyksiä.

Suurten kaupunkien johdon näkemyksiä

- Kaupunkien perusasenne pääosin positiivinen, ts. yhteinen järjestö nähdään tulevaisuuden tavoitetilana
- Se hyödyntäisi nykyisiä osaamisrakenteita ja Kuntaliiton vahvaa asemaa edunvalvonnassa
- Yhteinen järjestö loisi luontevan foorumin kuntien ja maakuntien vuoropuhelulle sekä erilaisten intressien yhteensovittamiselle
- Järjestötason yhteistyö edistäisi rajapintojen poistumista myös alueilla
- Ilman yhteistä organisaatiota edunvalvonnan sirpaloitumisen riski kasvaa ja syntyy epävirallisia rakenteita
- Kunnilla ja maakunnilla yhteiset asukkaat ja alue, joista molemmat vastuussa!
- Kriittisten näkemysten taustalla pääosin liiton sote-uudistuksia koskeneet linjaukset
- Kuntaliitto "flirttailee maakuntien kanssa" ja "väistelee vaikeissa asioissa"
- Haasteena myös kuntakentän heterogeenisyys sekä kuntien ja maakuntien välille väistämättä syntyvät intressiristiriidat edunvalvonnassa (talous, kasvupalvelut,...)
- "Puoluepolitiikka ja kompromissit menneet jäsenten tarpeiden edelle"
- Miten turvataan järjestön oma itsehallinto, ts. riippumattomuus eduskunnasta ja maan hallituksesta?
- Erilaisten intressien yhteensovittamiseen täytyy löytää toimivat mekanismit
- Jos tässä onnistutaan, edunvalvonnan edellytykset vahvistuvat
- Kuinka jäsenyys ja jäsenmaksut näkyvät uuden järjestön päätöksentekorakenteissa?
- Olemassaolon oikeutus syntyy siitä, kuinka hyvin uusi järjestö vastaa jäsenten erilaisiin tarpeisiin!

Maakunta-, ELY-, shp- ja muutosjohtajien näkemyksiä

- Varovainen kyllä yhteiselle järjestölle – ei tosin yksimielisesti
- Edellyttää Kuntaliitolta totaalista uudistumista ja asiakaslähtöisyyttä uudistuksesta riippumatta
- Edellyttää lisäarvon tuottamista jäsenille: asiantuntemusta ja edunvalvontakykyä on maakunnilla itselläänkin
- Edellyttää näkyvää osallistumista poliittiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun (edustaako siinä jäseniään vai olemassa olevia valtarakenteita?)

Em. haastatteluiden perusteella maakuntien kriittisiä pisteitä

Asioita, joissa tulevan maakunnan on onnistuttava pystyäkseen menestyksellä hoitamaan perustehtävänsä:

- maakuntakonsernin johtaminen
- asiakaslähtöinen toimintatapa
- tietojärjestelmät ja digitaaliset palvelut
- maakunnan itsehallinnollisuus, erityisesti rahoitus ja verotusoikeus
-

Yhdyspinnat ja ristiriidat

Maakunta-johtajat	ELY-ylijohtajat	SHP-johtajat	Muutos-johtajat
<ul style="list-style-type: none">• Sama asiakaspinta ja samat päättäjät• Kunta-maakunta-yhteistyö paikallisella tasolla ja tehtävien siirto• Toimivalta ja rahanjako, maakunta-kaavoitus	<ul style="list-style-type: none">• Yhteinen asiakas• Yhteinen "vihollinen"• Maksusuudet ja päätöksenteko• Ratkaisukeino ristiriidoille• KLn mietittävä oma toimintatapansa	<ul style="list-style-type: none">• Samankaltainen lainsäädäntöpohja• Näkökulmana kansalaisen etujen valvonta• Kuntien ja maakuntien edut eivät ole yhdenmukaisia (valm.vaihe)	<ul style="list-style-type: none">• Molemmilla taustalla lait ja säädökset• Aukkaan kokonaisedun valvonta• Kunta-maakunta-yhteistyö ja tehtävien siirto keskeistä• Maakunta-kaavoitus

Em. haastatteluiden perusteella KM-liitolta toivottavia palveluita

Maakuntien erilaiset tarpeet huomioiden

1. Asukkaiden edunvalvontaa suhteessa valtioon ja kansainvälisesti
2. Palvelujen, palveluketjujen ja uusien toimintatapojen kehittämistä
3. Yhteisen valtakunnallisen vertailutiedon tuottamista
4. Arjen järjestämiseen liittyviä palveluita
5. Verkostojen hyödyntämistä em. palveluiden tuottamisessa sekä vertaistukea

Tärkein edellytys yhteiselle liitolle

Vain yhteisiä etuja voi valvoa eli pitää aidosti löytyä muutama asia

- joista kunnat ja maakunnat ovat yhtä mieltä ja jota ne molemmat tavoittelevat
- jotka ovat aidosti olemassa
- joista sovitaan yhteiset linjaukset ennen yhdistymistä

Esimerkiksi

1. *Kuntien ja maakuntien suhde yhteiseen asiakkaaseen*
2. *Itsehallinto eli vaalit, valtaa ja **verotusoikeus** molemmille*
3. *Suhde valtioon: kuntien valtionosuudet säilyvät valtiolla + maakuntien rahoitus tulee valtiolta*

Oleellista on myös mahdollisten ristiriitojen sovittelu.

Järjestö rakennevaihtoehtoja

- A. yksi KM-liitto
- B. yksi KM-liitto jaostoilla
- C. KM-keskusliitto
- D. erilliset liitot ja
- E. Sopimusyhteistyö

Yhteenvedo (1/2)

Mitä hyötyä Kuntaliiton perustalle valmisteltavasta uudesta järjestöstä voisi olla?

- Kattaisi koko paikallisen ja alueellisen demokratian pohjalta toimivan osan julkishallintoa.
- Potentiaaliset synergiahyödyt kuntia ja maakuntia yhdistävissä teemoissa ovat laajoja. Yhteisiä suuria nimittäjiä ovat erityisesti asukkaiden itsehallinto ja demokratia, rahoitusperiaate ja normien väljentäminen, elinvoima sekä asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen.
- Muodostuisi yhtenäinen järjestäytyminen työnantajatoiminnan (uusi KT) ja eläkeasioiden (Keva) kanssa.
- Yhteistyön ja vuorovaikutuksen rakentaminen ja vastakkainasettelun välttäminen. Järjestö loisi käytännön yhteistyörakenteita. Kunnan ja maakunnan yhteinen asukas ja yhteisöt keskiössä.
- Nykyistäkin Kuntaliittoa suurempi painoarvo yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa niissä asioissa, joita järjestö ajaa. Laajemmat hartiat. Vahva neuvottelija valtion kanssa.

Keskeinen osa toimintaa olisi potentiaalisten intressiristiriitojen ennakoiva tunnistaminen ja toiminnan jatkuva suuntaaminen ja kehittäminen tältä pohjalta.

Yhteenveto (2/2)

Mitä riskejä Kuntaliiton perustalle valmisteltavasta uudesta järjestöstä voisi koitua?

- Maakuntien todellinen luonne jäisi kauas itsehallinnollisesta organisaatiosta, vaan ne käytännössä olisivat valtionhallinnon alaista toimintaa. Tällöin niiden paikka ei olisi luontevaa olla kuntien kanssa yhteisessä järjestössä.
- Resurssien jakoon liittyvä kysymykset, joissa muutokset julkisen talouden kehityksessä eivät saisi olla puhtaasti toisen osapuolen voitto ja toisen tappio
- Intressiristiriidat kuntakentän ja maakuntien välillä, joita ei kyettäisi rakentavasti käsittelemään ja johtamaan yhteisen liiton sisällä
- Uudella järjestöllä on yhä laajempi toimintakenttä ja kokonaisuus ml. uusien maakuntien yhä laajempi yhtiömuotoinen palvelurakenne. Myös nykyisiä valtion organisaatioita olisi tulossa mukaan järjestön toimintaan, jotka eivät ole olleet Kuntaliiton kaltaisen organisaation jäseniä tai sen tarjoamien palvelujen piirissä aiemmin.
- Järjestön toiminnan kohdentuminen ja/tai talous- ja henkilöstöresurssien jakautuminen epätarkoituksenmukaisesti kuntia ja maakuntia koskettavien toimintojen tai teemojen välillä.

Tapahtuu:

- muutostuki@kuntaliitto.fi ja reformfragor@kommunforbundet.fi
- Kuntalehti nro 7 (ilm. 15.6.) kaikille valtuutetuille ja varavaltuutetuille
- Kuntamarkkinat 13.-14.9. Kuntatalolla – mm. Muutostukiklinikka
- maksuton koulutus valtuutetuille 60 paikkakunnalla syksyllä
- Toimiva kunta -teos valtuutetuille alkusyksystä

